

Starka debutanter, intensiv längtan och tillknäppta män

Finlandssvensk prosa 2020

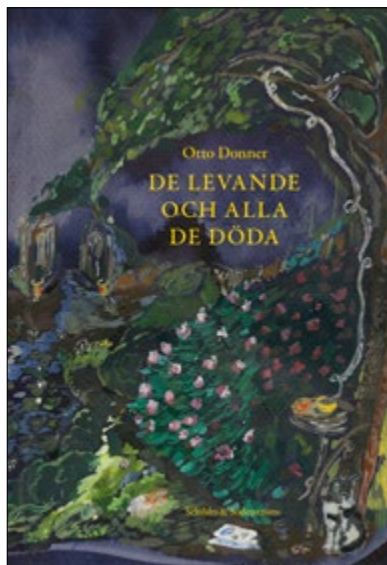
Litteraturen har visst fått ett uppsving under pandemin, och i fjolårets finlandssvenska prosautgivning finns något för alla. Debutanterna tar upp kampen med de mer rutinerade författarna och bjuder på starka berättelser. Den tillknäppta, besvärade mannen konfronteras med livet och de kvinnliga berättarna känner starkt men säger lite.

Papporna smyger sig in i litteraturen, men ut ur sitt föräldraskap. Två författare fångar i alla fall upp dem i titeln. Andra teman som fladdrar förbi är kärlek (förstås), längtan och musikens betydelse för oss människor. Miljömässigt utgör byn och småstaden fonden för många böcker, men finlandssvenskarna reser också jorden runt.

Överraskande prosa

Christa Lundström (CL): År 2020 bjöd på flera starka debuter och den kanske mest överraskande står **Otto Donner** för. Den lilla novellsamlingen *De levande och alla de döda* kastar sig handlost ut i det okända och tar upp liv och död, spöken och mystik. Samlingen befolkas (eller snarare hemsöks) av en lång rad spöken och andra intressanta karaktärer, bland annat Döden själv. Som bor i Tölö, bara en sån sak.

I samlingen finns allt från ett hjärtskärande recept på nudelsoppa till en ny, synnerligen brutal text till "Fader Abraham". Fenomenet kräftsativa får en träffsäker parodi, livet efter döden utforskas i många variationer, Döden rastar sin hund i parken och tänder eld på gardinen. Donner kryddar friskt med en fräsch och oväntad humor, och jag blir närmast upprymd av läsningen även om många teman är mörka.

Donner använder sig av en rad olika stilar och berättartekniker – anammar spökhistorien eller sagan, berättar i jag- och i du-form – och behärskar dem alla. Det kunde vara spretigt, men samlingen hålls samman av en oemotståndlig finurlighet. Berättelserna är korta, många knappt en sida, och det är en av orsakerna till att texterna är så bra: Donner avslöjar inte för mycket. Gång på gång överraskar han läsaren, men ger samtidigt bara ut precis så mycket information som behövs. Det är skickligt hantverk.

Det här är också en av årets vackraste böcker. Författaren har själv formgivit den och för omslagsbilden står Karoliina Hellberg.

Också *Mitt kapital* av **Milja Sarkola** förvånar mig. Med sitt föga inspirerande omslag ser den rätt så anspråkslös ut, och temat pengar är inte precis sprittande. Men Sarkola tecknar ett oerhört levande porträtt av en synnerligen kantig och beräknande huvudperson, en kvinna som tar ett bank-

lån för att kunna köpa en lägenhet i Helsingfors. Maniskt redogör hon för sina siffror, glider på gråskalan taktisk–intrigant, börjar till sist också fundera på om relationer kan mätas i ekonomiska termer. Sarkola skriver naturlig dialog, som fast den i många fall får stå helt för sig själv skickligt blottar personernas inställningar och känslor. Det är en upprörande och fascinerande roman om pengar och klass, och därför känns det som att texten tappar fart i den andra halvan, som mest handlar om jagets sociala klumpighet på ett konstnårsresidens i USA.

Omslag av Tom Backström.

Sofie Adolfsson (SA): Den tvångsmässiga redogörelsen för beloppen på huvudpersonens olika konton blir konkreta, handfasta nedslag i en vardag som annars kantas av yrkesmässig osäkerhet. Huvudpersonen försöker skapa ordning i en vardag utan fast anställning och regelbundna arbetstider, och de konkreta siffrorna som i tabeller presenteras för läsaren känns som hållbara spikar bredvid den existentiellt tvivlande brödtexten, som i sin tur ofta består av frågesatser utan svar. Man sympatiserar med huvudpersonen då pengarna blir ett slags svar på alla de obesvarade frågorna om livets mening, även om det måste sägas att huvudpersonens innehav kan anses överstiga många andras (vilket också huvudpersonen själv problematiserar, möjligtvis ändå lite för lite).

CL: Under namnet *Pääomani* sattes texten också upp som pjäs på Q-teatteri, en föreställning som var en upplevelse i sig. Den var lika bra, eller kanske till och med ännu bättre, än romanen. Här fick skådespelarna möjlighet att leka med bland annat språk och tvåspråkighet på ett otippat men fullt fungerande sätt (viss dialog var dubbad).

SA: Johannes Ekholm är ingen debutant, men *Planet Fun Fun* bjuder också på en läsning som sträcker sig över ämnesområden som kritik av kapitalismen och nyliberalismen, marknadsföringsprojekt, hallucinogena svampar, litterära pris, energidrycker, medeltida myter och polisvåld. Det är överväldigande, men i berättelsens kärna finns ändå ett gäng av trettioplussare som tillsammans försöker

skapa en hållbar tillvaro för sig själva och andra, bland annat genom att en del av dem kommer att bo i ett kollektiv som kallas för Elysium. Dessa karaktärer blir också alla på ett eller annat sätt del av ett konstprojekt som sätts upp för ett nytt kommersiellt utställningscenter för fotografi.

Själva formen för romanen är än mer intressant. Kapitlen består av transkriberade ljudfiler, skärmdumpar av nyhetsartiklar och bildfiler (alla noggrant markerade med datum för inhämtning och ursprungskälla) plus mera normal löpande text som

i *Planet Fun Fun* kallas för situationsbilder. Storyn löper genom alla dessa: skärmdumparna finns inte till för att illustrera texten (Ekholm låter ingen komma lätt undan i den här läsningen) utan storyn fortsätter i och genom dem. Leken med formen blir en metakommentar till några av de större frågor som romanen ställer: vad är konst, vad är litteratur? De kan anses vara traditionella frågeställningar, men Ekholms obarmhärtigt nytänkande sätt att presentera dem gör att man gärna dras med i diskussionen.

Ekholms skönlitterära stil är förutom formmässigt också på andra sätt trendbrytande. Litterär prosa brukar innehålla ett stort antal dynamiska verb (som anger att något händer, till skillnad från statiskt varande) och ett relativt lågt antal substantiv, medan *Planet Fun Fun* i stort sett saknar dynamiska verb och istället består av många substantiv, inklusive nominaliseringar. Dessa substantiverade verb och adjektiv kan ses som ett uttryckt för abstrakt tänkande, och det är lätt att utelämna ett mänskligt subjekt när ett predikat omvandlas till subjekt. Bland annat uttrycket "... de händelser som bidrog till *uppkomsten* av Nicks verk" (min emfas) i början av texten gör att fokus inte ligger på själva skapandet eller skaparen av konsten (ordet uppkomst pekar snarare på att verket på ett abstrakt sätt bara plötsligt har kommit till), utan istället är det händelserna kring ett konstverk och verkets effekt som diskuteras i romanen.

Den här språkanvändningen i Ekholms text går att härleda till att de kapitel som är transkriberingar av ljudfiler bara består av (finurlig, experimente-

rande) dialog mellan bokens karaktärer. Det fräscha i dialogen är speciellt dess sökande form, dialogen har inte ett självklart mål och åstadkommer sällan ett resultat. Istället är själva dialogen värdefull.

Förutom de många substantiven är det kännetecknande för *Planet Fun Fun* att beskriva dem så noga det bara går, en person dricker inte energidryck utan märket nämns i sin fulla form, när någon kommer körande med en bil benämns bilen med både märke och modell. Det fungerar bra för att sätta fokus på hur produktcentrerad och kommersiell vår verklighet är.

Ekholm står för ett beläst och smart författarskap. *Planet Fun Fun* har lånat byggstenar från deckarens värld, men når ett djup som jag nästan vill kalla för hyperaktuellt raljerande. ”Driver han med mig?” hinner jag tänka flera gånger, innan jag inser att summan av textens alla nivåer inte kommer att lämna mig utanför: jag är lika medskyldig (lättlurad?) som alla andra.

Byn och småstaden

CL: Ytterligare en debutant som precis som Otto Donner och Milja Sarkola redan har hittat sin röst och sin ton är **Ulrika Hansson**. I romanen *Jaktlaget* ryms både komplicerade relationer, byagemenskap och tiotusen måsar. Parallellt berättas det om hur ett halvt jaktlag med den vänliga Bengt i spetsen tar upp kampen mot invaderande skratmåsar, och om ett destruktivt äktenskap där en trött Inger försöker samla kraft för att lämna sin opålitliga man Christer. En udda kombination av perspektiv kanske, men historierna är intrasslade i varandra på både oväntade och självklara vis. Den obalanserade Christer är en av jaktlagets självskrivna auktoriteter, som inte ser med blida ögon på att jaktkompisarna tar lagen i egna händer. Och Bengt har i mycket fungerat som fadersfigur för den son som Christer upprepade gånger har svikit.

De två olika perspektiven gör att man liksom får två romaner i en. Hansson skriver lika trovärdigt om byagemenskap som om psykologisk utpressning. I Ingers kapitel växer obehaget både hos henne och hos läsaren med hjälp av tillbakablickar från Christers karriär som giftig äkta make och pappa. I Bengts kapitel stiger spänningen ju närmare den planerade

måsmassakern man kommer. Berättelserna är lika starka, och kompletterar varandra.

Hansson skildrar den österbottniska byn ytterst trovärdigt och inkännande. När jag försöker analysera varför jag grips så av det här, landar jag i tanken att jag känner igen allt, även om det inte är ”mitt” Österbotten hon skriver om. Det här är en av de bästa finlandssvenska romanerna 2020.

Byn som miljö återkommer också i **Axel Åhman**s debut, novellsamlingen *Klein*. Här granskas manlighet och maktstrukturer i lyhörda noveller skrivna med värme. Vissa karaktärer gästspelar i varandras noveller, ett trevligt grepp som underhåller läsaren. Här finns mycket att känna igen sig i, Åhman skriver skickligt om alldeles vardagliga saker som till exempel rivalitet, att flytta hemifrån och att få släktingbesök från Sverige. Åhman är kanske främst känd som A:et i humorgruppen KAJ, men det här är en novellsamling med eftertanke och djup, och flera partier gör en utflyttad österbottning (och varför inte andra också) rörd.

SA: Byn byts mot småstad i **Karin Collins** andra roman *Under isen*, ett psykologiskt drama med deckartendenser. Här är det händelser i 80-talets Hangö som står i centrum. Det är vinter, havet är täckt av is och på skolgården leker barn i stora snöhögar. Isen, snön och kylan har en bärande roll i berättelsen: ett mord under en iskall vintermånad gör att det finns chanser att göra sig av med kroppen på andra sätt än under sommaren, men i snön lämnas också spår som fryser fast och som man måste göra sig av med så fort som möjligt.

Kylan är farlig speciellt för Prinsessan, en kvinna som lever i ett våldsamt förhållande. När Prinsessans man blir arg straffar han henne med att låta henne stå ute i vinterkylan, utan ytterkläder och skor. Prinsessan heter egentligen något annat, men när elvaåriga Peter får syn på henne en kväll skapas en relation som ser annorlunda ut i Peters fantasi än i verkligheten. För honom är hon en prinsessa, som till varje pris måste räddas av honom, Fantomen.

För Åke, en åldrande alkoholist, är kylan också farlig då han råkar lägga sig för att vila i en snöhög på väg hem efter en dagsfest tillsammans med sina kompisar. Att han alltför ofta befinner sig i ett onyktert tillstånd gör att han blir lätt att utnyttja, även av människor som kan tänkas mena väl.

Hur allas liv mer eller mindre frivilligt vävs in i varandra i en småstad beskrivs fint av Collins. Det är ledsamt att märka att synen på alkoholism och våld i parförhållanden i dag inte verkar skilja sig från densamma i det 80-talets Hangö som Collins beskriver, samhället har inte ännu lyckats skydda människor som far illa.

Jag hade unnat karaktärerna lite mera charm och utveckling. Karaktärerna lämnar en kylig, de väcker inte empati. Kanske för att de inte behandlar varandra väl, utan utnyttjar varandra och andra människors svagheter. Handlingen går framåt, men karaktärerna trampar vatten. Jag tycker personligen att detta är synd, men det kan också vara ett medvetet grepp hos författaren.

Det är ingen småstadsidyll, ingen lockande beskrivning av småstaden eller av invånarna där som presenteras av Collins. Men tack vare en handling som ändå bär fungerar romanen väl, och Collins framtida alster är något jag som läsare ser fram emot med förhoppningar om några lager till i berättandet.

CL: Småstadsidyllen står istället **Maria Grundvall** för, när hon förlägger sin roman *Sommardrömmen* till sydösterbottniska Kaskö.¹ Huvudpersonen Anna återvänder dit efter flera år i huvudstaden, och trots hennes inledande skepsis framställs sommar-Kaskö så oändligt idylliskt att både en och annan i min bekantskapskrets har insett att en sväng dit är nödvändig. Och Ulla Donners anmärkningsvärt vackra omslag bidrar sannerligen till idyllen.

Boken är en produkt av Schildts & Söderströms debutanttävling Läs mig!, och Grundvall levererar finlandssvensk feelgood med kraftiga drag av romantisk komedi. Det är en oväntad genre som fungerar utmärkt i hennes behandling. Anna har köpt hus, och planen är att det ska renoveras och återuppstå som Bed & Breakfast Sommarträskan. Budgeten

¹ Se också Gunnar Högnäs anmälan i *Nya Argus* 10–11/2020.

är låg och tiden är knapp, och utöver det måste Anna lära sig småstadens sociala koder på nytt. Hantverkare, släktingar och gamla vänner springer in och ut, och är inte elektrikern mer än lovligt snygg...?

Det är uppfriskande att läsa feelgood förlagd till finlandssvensk miljö. Den lilla stadens standardpersongalleri är väl beskrivet och lätt att känna igen utan att det för den skull hemfaller åt alltför tröttsamma klichéer. Liksom i Axel Åhmans novellsamling beskrivs den österbottniska mentaliteten med värme och med glimten i ögat.

Det enda som grumlar den mysiga stämningen är det ständiga tjtandet om vikt och kilon, och Annas dömande blick på kroppar. Sin egen förstås, men också andras, vilket känns olustigt, riktigt *feelbad*. Men annars lyckas Grundvall med konststycket att skriva genuint rolig text. Humorn är ständigt närvarande och känns ledig och självklar. Någon gång tippas det över och blir krystat, och viktskämten hade man som sagt klarat sig utan. Men för det mesta är Grundvalls sinne för språk och komik härligt att ta del av.

Tillknäppta män

CL: **Ann-Luise Bertell** står för ett av de mest lovande och intressanta författarskapen vi har i Svenskfinland just nu. Det har hon visat med romanen *Vänd om min längtan* (2016) och nu *Heiman*. Hon har en förmåga att förnya genrerna och berätta historier på nya sätt.

Heiman är en episk roman, stadigt förankrad i den österbottniska myllan. I ett nyligen självständigt Finland blir Elof föräldralös, och han och brodern flyttas till morföräldrarna i grannbyn. Hemmanet står kvar, skrivet i Elofs namn, och väntar på honom. Innan han kan återvända och sätta bo på sitt heiman arbetar han på en vapenfabrik i Tikkakoski, och hinner också ut till fronten i nästa krig som bryter ut.

Omslag av Ulla Donner.

Det är en sårig och traumatiserad huvudperson Bertell skriver om, en person som lärt sig att tiga ihjäl trauman istället för att bearbeta dem. Tystnaden är en skör grund för familjeliv, den breder ut sig åt höger och vänster tills den hotar att kväva Elof. Med enkla men effektiva meningar beskriver Bertell hur tystnaden gör det svårt för familjen att nå varandra, som när sonen Stens tama kråka dött:

Inte ett ord sa Elof till Sten då han kom hem. Elof visste inte vad han skulle säga. Så det var lika bra att de var tysta och glömde hela saken. Men i sitt innersta tänkte Sten att Elof inte tyckte om då Sten var glad.

Men Elof är inte ensam i sin strategi, ihjältigandet är receptet för allt udda eller konstigt i byn. De som är annorlunda låses in och var och en sköter sitt: ”Det fanns ett stort lager av tystnad i byn, en förvaringsplats för allt oförståeligt.” Bertell flätar in bifigurer med livsöden som fascinerar och skrämmer, och i vissa fall önskar man att man fått veta mera.

I *Hufvudstadsbladet* skrev jag att Bertell skriver i en tradition där Väinö Linna gått före med sin torpartrilogi, och att hon skildrar en bit lokalhistoria som jag samtidigt föreställer mig kunde utspela sig nästan var som helst. Det finns ett sug i berättelsen, den är rörande och angelägen. Mustig, men inte tung. De korta kapitlen gör det lätt att läsa lite till, lite till, och sakta smyger sig berättelsen närmare nutid. Elof åldras, den första traktorn och det första kylskåpet införskaffas. Historien är plötsligt inte så långt borta. Bertell har väckt den till liv.

SA: **Kjell Westös** *Tritonus* hör till de mer omtalade utgivningarna under 2020. Westö placerar händelsernas centrum i skärgården i den fiktiva kommunen Ravais, och tar därmed ett litet avstånd från sina skildringar av huvudstaden. Dirigenten Thomas Brander enorma skrytbygge i betong håller på att bli färdigställt och Brander börjar småningom tillbringa allt mera tid ute i skärgården. Både husets

och Brander närvaro gör att lokalinvánarnas stilla liv ruskas om.

Det är fräscht med en roman av Westö som är förlagd i nutid (eller en snar framtid). Westö pekar i *Tritonus* på många av det nutida samhällets stora frågor som pandemier, integration och terrorbrott. Mer utrymme än dessa får ändå den manliga, lite trevande vänskapen och framför allt kärleken till musiken.

Johanna Bruuns omslag till Förlaget M:s upplaga består av fem lodräta linjer, notrader som vänts nittio grader. Istället för noter befolkas notraderna av fåglar som flyger in i notsystemet och ut ur det. Bruuns illustration är pricksäker och en vacker beskrivning av hur musiken i Westös roman får liv och är så mycket mer än bara musik. I Brander och en del av lokalinvánarnas liv är musiken det som bär, kanske rentav styr, livet.

Noterna man läser, skapar och hör får liv, som i Bruuns il-

lustration, och följer människan in i handlingen och tanken. Lika ofta följer människans handling och tanke musiken. Men musiken och den känsla den ger upphov till går inte att styra över, hur mycket än Brander i sitt dirigentskap försöker kontrollera den. Det här ger upphov till en friktion och en mänsklighet som inte många andra än Westö klarar av att beskriva med hjälp av språket.

CL: Ja, Westö låter verkligen musiken ta stor plats, den är levande som en tredje huvudperson. *Tritonus* är ett tungt men imponerande romanbygge som tar tid på sig, och vartannat kapitel följer alltså stjärndirigenten Brander och vartannat psykologen och hobbymusikern Lindell. Westö skildrar det oundvikliga åldrandet och ofrivillig rotlöshet, att ha världen som arbetsplats men inte höra hemma någonstans. Men själva kärnan utgörs av vänskap mellan män, och här blir det både rörande och störande. Ibland når de fram till varandra, gubbarna, men lika ofta är de tillknäppta och otillgängliga, låsta i något slags tanke om att män ska vara – ja vad? Westö fångar det fint i alldeles enkla meningar,

Omslag av Sanna Mander.

som här, när Lindell berättar om sin döda fru:

Hon ville vara sin egen. Och det där rummet kallade hon sitt ashram. Det var meningen...

Han måste avbryta sig för nu höll rösten inte längre. Han tittade ner i bordet och lyfte sedan sitt glas och tog en klunk utan att titta på Brander. Han ville föra tanken till slut, men det enda han fick ur sig var:

Satan.

Han visste att han gjorde Brander villrådlig. De var män, och de hade lärt känna varandra för en månad sedan. Det här var inte kutym.

Men småningom blir läsningen mest irriterande, och stundtals framstår manlig vänskap som lika oskön som det intervall Branders skrytbygge och hela romanen är döpt efter. Inte ens när ens vän lyckas ställa rätt fråga kan man vara ärlig, och med musikervännerna Kuortti och Gentz har Brander en tyst överenskommelse om att aldrig visa sig svag. De pratar inte heller om sitt privatliv med varandra. Vad finns kvar av en vänskap då?

Det känns också en smula obekvämt när en äldre generations herrar ska försöka sig på att kommentera metoo-rörelsen. Huvudpersonernas dom "Ett jävla skit det där uppropet" lägger tonen som gubbig och onyanserad, och jag undrar vad det är som Westö riktigt vill förmedla. För att nysta vidare på temat ställer jag mig också tveksam till att (spoilervarning!) under de sista hundra sidorna kasta in ett övergrepp som Lindell gjort i ungdomen. Kanske vill Westö på det här viset modifiera bilden av vem som egentligen är "god" respektive "ond", visa på att det sällan är svartvitt. Och visst skakar det här om i personbeskrivningen. Men behövdes det verkligen?

Osympatiska karaktärer

CL: I *Jungfrustigen* vecklar **Philip Teir** ut en otrohetsaffär. Huvudpersonen Richard träffar Paula på en förlagsfest och dras ohjälpligt till henne fast han är gift med Sonja. Richard och Paula träffas och lä-

ser tidningen tillsammans på morgnarna, och skojar om att det är en tråkig otrohetsaffär eftersom att de inte har sex, som om de inte passerade en gräns när de började simulera parförhållande.

Men läsaren är inte i position att döma Richard alltför hårt, för Teir tar det varsamt. Också en moralens väktare kan njuta av hur naturligt han låter Paula och Richards förhållande växa fram. Pirret, spänningen, känslan av att hitta hem. Var-dagen med Sonja blir desto mer smärtsam, särskilt som Richard upprepade gånger förnekar att det finns en annan. Lika mycket som man "trivs" (eller vad man nu ska säga) med Paula och Richard, lika mycket lider man med den ovetande Sonja.

Efter en hel del velade – "De hade haft ett bra liv hittills och det fanns ingen orsak att förstöra det" – blir det skilsmässa. Var-dagen i nyfamiljen med Richards barn är inte friktionsfri, och det är inte heller sagt att alla de övriga släktingarna har lust att vänja sig. Teir lyckas fånga nyanserna i konflikterna även om romanen berättas enbart ur Richards perspektiv. Dialogen känns verklig, vissa repliker är helt klart sagda av någon på riktigt. När Richards mamma får höra att "Han har ju inte skilt sig för att såra dig" bränner det till och känns nästan för äkta.

Richard är knappast en sympatisk person och han blir allteftersom romanen framskrider mjäkigare och mjäkigare, för att till slut framstå som ryggradslös. Man kan tröttna på hans inkompetens, men det går inte att komma ifrån att det hela tiden finns en nerv i berättelsen och att *Jungfrustigen* är en träffsäker samtidskildring.

SA: En annan osympatisk karaktär, som ändå väcker läsarens medkänsla, finns i **Josefin Soncks** debut *Jag måste sluta tänka på Patrik Lundgren*. Här försöker jag-berättaren Klara hantera osäkerheten kring prekariatstypiska orosmoment, så som tidsbestämda projektanställningar och oregelbunden inkomst, genom att kontrollera såväl sina tarmfunktioner som sitt kärleksobjekt. (Det maniska

Omslag av Johanna Bruun.

behovet av att kontrollera liknar det hos huvudpersonen i Milja Sarkolas *Mitt kapital!*)

Om själva kärleksobjektet, Patrik Lundgren, vet vi inte mycket mer än att han är gift, har barn och verkar i en maktposition i förhållande till Klara rent yrkesmässigt. Läsaren får också ta del av Patrik Lundgrens barndom, bästa vänner, äktenskap och karriärmål, men Patrik kommer aldrig till tals utan dessa beskrivningar är bara produkter av Klaras fantasier, drömmar och önskemål. Hur Patrik Lundgrens barndom de facto ser ut, är det ingen som vet.

Tonen i romanen är frän och ironisk, men som läsare sympatiserar man ändå med Klara även om hon, i all sin charm, definitivt kan konkurrera om titeln som årets mest opålitliga berättare. Soncks styrka som författare visas i hur hon klarsynt berättar utifrån det kvinnliga subjektets blick och riktar den mot ett manligt objekt som aldrig blir något annat än just det, ett objekt för kvinnans lust, dagdrömmande och verklighetsflykt.

Intressant är också att romanens korta kapitel har egna rubriker som presenteras i en lång innehållsförteckning. Innehållsförteckningen i sig, med kapitelrubrikerna på rad, verkar nästan poetisk. Eller vad sägs om rubriker som "Mentala och praktiska förberedelser inför älskarinnerollen", "Feministisk smygrasism" och "Medelålders mördarkvinnor"?

En lågmäld närhet

SA: **Peter Sandström** lotsar tryggt och med säker hand läsaren i romanen *Kärleken är ett tamdjur*. I handlingen får vi följa Peter Sandström då han beger sig till Nykarleby för att ta hand om sin mamma som inte klarar sig ensam i sitt hem längre utan behöver hjälp i vardagen.

Sandström behandlar både huvudpersonen Peter Sandström och de övriga karaktärerna (som består av huvudpersonens familjemedlemmar) vördnadsfullt, långsamt och med en skyddande hand på axeln. Sandströms roman förmedlar den närhet och intimitet som uppstår när de vuxna barnen återvänder till en åldrande förälder för att hjälpa den i sitt hem. Romanen var knappast tänkt att bli det, men jag läser ändå in en stillsam sorgesång över det som går förlorat när pandemier gör det omöjligt att besöka

sköra åldrande personer som behöver hjälp och lider av ensamhet.

CL: Peter Sandström lunkar på. Relationerna till kvinnorna omkring karaktären Sandström förändras; frun och dottern är på resa, alltmer avlägsna både fysiskt och symboliskt. Mamman blir bara äldre, systemen irriterar och älskarinnan Karhu vill ha mera än Sandström förmår ge. Den förändrade dynamiken mellan mor och son, den långsamma insikten om att också konstanter förändras, hör till de mest gripande i boken. Sandströms transkribering av Nykarlebydialekt är lika lyckad som vanligt, och i de dialektala replikskiftena kommer läsaren nära. Men det vardagliga, som i ena stunden är rörande, riskerar i nästa bli *för* vardagligt, engagemanget är lågt. Ska man orka en gång till, frågade sig Ann-Christine Snickars redan när det gällde *Mamma november* (2018) i *Nya Argus* 3–4/2019. Hon svarade själv jakande på sin fråga, men jag är inte så säker.

Få ord men stark längtan

CL: **Edith Hammars** debut, seriealbumet *Homo Line*, är en studie i längtan. Men här ryms också vardag, sex och identitet. Huvudpersonen vadar gråtande i Östersjön, längtar både till Finland och till Sverige. Hammar fattar sig kort och låter berättandet till stor del vara bilddrivet. Men de korta textraderna lyckas fånga stora känslor ("Hemlängtan är att lämna, att komma tillbaka, ändå längta, sakna") och komma med besvärande kommentarer ("Måste framtiden vara så fräsch och vinstdrivande?"). Detaljerna i Helsingforsvyerna är oväntat roliga, men sidorna är stora, och jag saknar någon form av inramning av bilderna för att kunna fokusera blicken bättre. De långa strecken rinner liksom ut över sidorna, och för att uppfatta innehållet håller jag boken längre och längre ifrån mig.

Längtan återkommer i sångerskan **Anna Järviens** debut *Dröm natten till idag*., och också här är Sverige och Finland i centrum. Hammar och Järviens tillhör olika generationer, men tar fasta på liknande saker i sin jämförelse av länderna. Det här är en prosalyrisk roman som inte bryr sig mycket om handling eller kronologi. Här finns både vackra och obegripliga passager, texten är fragmentarisk och melankolisk.

SA: Lite mer sammanhållen, men ändå prosalyriskt fragmentarisk är **Hannele Mikaela Taivassalos** *I slutet borde jag dö*. Även om romanen kanske inte direkt kan kategoriseras under prosalyrik finns det en poetisk rytm och melankoli i texten. På titelbladet definierar texten sig själv som gränroman.

Ordet gräns är också tätt förekommande i handlingen. Gränserna består av definitioner, samhällsnormer och kroppar instängda i rum. En älskarinna berättar om hur livet, texten och utrymmet känns ur just älskarinnans perspektiv. Hur tillvaron kantas av gränser, och vad som händer när man inte ryms inom gränserna utan väljer ut, sipprar över, ibland ända till gränslöshet. Ett annat tema är kvinnan, och hur gränsen för gränslöshet hos kvinnan alltid kommer emot snabbare än hos mannen.

Det är beundransvärt hur Taivassalo kan använda språket för att skapa betydelser i förvridna upprepningar. En skenbart enkel betydelse vrids av Taivassalo, inte många grader, men ändå så mycket att det skapas en liten vinkelförskjutning. Det är just den öppning som vridningen ger upphov till, som gör att det smärtar till när man läser: ”Alla andra har jag lämnat så enkelt, varje gång. Utom dig. Dig har jag lämnat enkelt ingen gång.”

Sida ur *Homo Line* av Edith Hammar.

Hur texten blir till och flödar över behandlas också i **Ann-Sofi Carlssons** *Fyra döttrar*. Huvudpersonen är en mor som har fött fyra döttrar, men enbart en av dem finns kvar i livet vid tidpunkten för romanen. Modern vill skriva ner sitt liv, berätta om allt det som hänt men som hon inte tidigare kunnat tala om. Handlingen består dels av återblickar till scener ur hennes liv (men begränsas till de scener hon väljer att skriva ner) samt av moderns tankar kring själva skrivprocessen. Det här gör att texten rör sig mellan beskrivningar av faktiska händelser och en metanivå av dem som blir till kommentarer på återblickandet som hantverk.

Det blir snabbt klart att modern har haft ett liv fyllt av traumatiska händelser. Minnet sviker och fungerar selektivt. Som läsare kan man i början önska kronologi, känslor av skuld, möjligtvis uttryck för ånger, ett logiskt handlande. Men alla dessa uteblir. Minnet väljer inte hur eller i vilken ordning det presenterar bilder. En händelse går inte att logiskt förklara utifrån en annan, och minnet kanske kopplar ihop orsak och följd helt fel. Berättandet målar istället sakta upp ett ensamt och våldsamt moderskap, och mellan raderna ett totalt bristfälligt faderskap och samhällsstöd.

På metanivån kommenteras pappret som form för presentation av berättelsen. Modern i berättelsen är rädd för att någon ska hitta pappren med berättelsen om hennes liv, eller att de ska brinna upp eller förstöras, samtidigt är hon rädd för att ingen någonsin ska läsa dem. Hon velar mellan att lämna pappren framme så att den enda kvarvarande dottern ska hitta dem, och att gömma dem i skrivbordslådan. Scarfen som material väver in berättelsen, det tunna tyget fladdrar i vinden och visar ömsom små scener ur en lägenhet, ömsom skymmer tyget sikten för läsaren. Kan en scarf vara ett tillräckligt tjockt material för att dölja det som skrivs på pappren?

Carlsson skriver vackert, berättar brutalt och serverar ingenting på silverfat. Huvudpersonens återblickar ur sitt liv är fyllt av sinnesintryck, medan känsloreaktionerna uteblir ur berättandet. Och det är väl så minnet fungerar: man kommer ihåg vad man sett, hört och vilka lukter och dofter man känt. Känslorna minns man inte, man skapar och upplever dem istället på nytt och på nytt. Läsaren har därmed tilldelats en viktig uppgift: att verkligen läsa, och

skapa känslor. Den möjligheten erbjuder inte alla författare. För mig gav läsningen av *Fyra döttrar* en upplevelse jag inte haft med andra romaner.

Sjung om studentens lyckliga (?) dag

SA: I utgivningen finns några romaner där studier, eller skolan, utgör den huvudsakliga miljön för handlingen. I A. *Lena Persons hjärtehotell*, skriven av **Sonja Nordenswan**, möter vi de tonåriga vännerna Peik och Lena under sjuttioalet, med start i deras skolvardag. Peik är kär i Lena som är kär i lite vem som helst på klassen, i vem som helst men inte i Peik. Peik är en tyst iakttagare och följer Lenas kärleksdrama från sidan. Lena är kärleksfull och impulsiv där Peik är lugn och tillbakadragen, men genom sin kärlek till musik dras de ändå till varandra och börjar brevväxla. Det här gör att deras vänskap blir djupare, och det visar sig att de kommer att följa varandra genom livet. Men inte nödvändigtvis på det sätt man först tror.

Nordenswan berättar nostalgiskt utan att bli sentimental. Språket är finurligt, omväxlande, aldrig tråkigt. Handlingen är skarp. Musiken som karaktärerna dyrkar bär berättelsen framåt. Förutom kärlekens skepnad i olika åldrar behandlar romanen också teman som behovet av att bryta upp och lämna sin ungdomstid bakom sig, att gå emot samhällets förväntningar och hur små faktorer inverkar på stora beslut. Det finns en social dimension i berättandet, sjuttioalet är ändå tiden för frihet, p-pillar och lif-tande som enda trovärdiga färdmedel. Lena lever (tråkigt nog) enligt egen utsago som hippie i en tid då hippietiden redan är förbi.

CL: **Michaela von Kügelgens** *Nationen* är en trivsamt roman om fiktiva Västra Nylands Nation i Helsingfors. Boken följer tre studerande som befinner sig i olika skeden i studierna och livet. von Kügelgen har mognat som skribent sedan debuten *Vad heter ångest på spanska?* (2017), perspektiven känns väl valda och hon skriver trovärdigt om alkoholmarinerat studieliv. Stämningen är sympatisk fast ungdomarna konfronteras med drömmar, förväntningar och insikter. Slutet gott, allting gott, ”bejaka livet och följ dina drömmar” kunde kanske sammanfatta den här boken som sist och slutligen är en träffande beskrivning av nationalsliv och studietid.

SA: **Hanna Ylöstalo** debuterar med romanen *Silver*, där läsaren får följa huvudpersonen Silver och hennes gymnasievänner Senja, Cami och Maya precis innan och precis efter slutet på det sista året på gymnasiet. Handlingen följer vänskapen mellan dessa karaktärer, och allt eftersom, lite i gången, får läsaren lära känna dem lite bättre.

I början av romanen har Silver och Senja flyttat ihop i staden, där de börjat studera. Cami och Maya har blivit kvar i byn. Det här sätter såklart en press på vänskapen, och något som behöver bearbetas har hänt också innan Silvers och Senjas flytt bort från byn.

Ylöstalo skriver fint och lågmält. Handlingen är inte tydlig och exakt, utan snarare låter Ylöstalo läsaren ana vad som händer. Texten saknar i mångt och mycket textbindning och ord som förklarar sammanhang, så stundvis kan meningarna (och i förlängningen handlingen) kännas lösryckta och därmed lite förvirrande för läsaren.

Länge leve deckaren

SA: Det är glädjande för finlandssvenska deckarfantaster att deckargenren verkar breda ut sig. Bland de redan etablerade författarna inom genren finns **Eva Frantz**. Hennes deckare *För han var redan dö* är den tredje delen av serien om kriminalkonstapel Anna Glad, men den går fint att läsa som fristående också. *För han var redan dö* följer pusseldeckarens mönster till perfektion. Det här gör att läsningen är njutbar och spänningen påtaglig som sig bör, samtidigt som man kan önska något som avviker från pusseldeckarens struktur och på det sättet totalt överraskar.

Romanens styrka utgörs av dess förträffliga persongalleri: alla är precis lika mysiga som de är möjliga att misstänka för mörka brott. Till skaran av färgstarka personligheter hör bland annat en gammal ensam man som alltid ansetts vara lite av en byfåne och som vägrar att lämna sitt hem som staden försöker lösa in för att riva undan ett vägbygge. En av personerna som har försökt övertyga den äldre mannen är stadens nya unga stadsdirektör. En rik hockeyspelare som återvänt från USA tillsammans med sin amerikanska fru är en annan av de bärande personerna i galleriet. Frantz visar i sitt författar-

skap en medvetenhet om könsroller, mångfald och vikten av representation inom de olika yrkesgrupperna vilket är viktigt och värdefullt i den finlands-svenska utgivningen.

Frantz har skapat karaktärer som är precis som vi människor i allmänhet är. De är mångfacetterade och brokiga, och de handlar egendomligt under press. Det här bidrar till att spänningen i deckaren hålls hög genom hela läsningen. Som läsare tvivlar man stundvis på karaktärernas berättelser och stundvis på sin egen teori. Trovärdigheten sjunker kanske lite i och med att konstaplarna är mer än lovligt blinda för uppenbara spår, men det kanske också är en egenskap de utvecklar under deckarseriens gång. En viss förutsägbarhet som vilar över hela genren kan göra att även den här deckaren kan anses vara för typisk för att väcka större anseende.

CL: Pseudonymen **Nilla Kjellsdotter** debuterar med deckaren *I rättvisans blod*, och den är en riktig bladvändare. Som del ett i en planerad serie introducerar den ytterligare en i raden av otillgängliga poliser med antytt underliggande trauma. Men kriminalkonstapel Mija Wadö skiljer sig från mängden genom att vara stationerad i Österbotten. Lilla Oravais blir skådeplats för brutala mord, och utredningen blir utmanande för Mija och kollegorna.

Kjellsdotter skriver medryckande och vet formmässigt precis hur en deckare ska byggas upp. Innehållsmässigt finns det vissa osäkerheter ännu, men boken är olidligt spännande och jag ser redan fram emot nästa. Handlingen är ruskig och ibland brutal, men hålls på en, vad ska jag säga, rimlig nivå. Det innebär att jag, som annars inte är så intresserad av deckare just på grund av ruskigheten, girigt läser vidare.

Boken är tydligt skriven för en bredare publik och ska också bli ljudbok på ett svenskt förlag, men det hade funnits utrymme för fler dialektala inslag och österbottniska markörer. Man känner sig en aning berövad på lokalfärg, men det är hur som helst trevligt att läsa om platser som man känner till. Det här är första boken i en serie som lovar mera.

Världens alla hörn

SA: I **Anders Larssons** novellsamling *Ögon i mörkret* möter läsaren barn och vuxna, som i sin

tur möter livet genom till synes små (men i sin betydelse stora) ögonblick. Mänskliga relationer skapas, utvecklas och tar slut. Personerna går framåt, snubblar, funderar och reser (sig) för att gå vidare.

Novellerna beskriver hur man som vuxen tittar tillbaka på drömmar man haft som barn och ung. De tankar om sin framtida karriär man bär på under studietiden får också en viss plats. En framtid som inte blir som man tänkt sig kan skapa ett stort behov av att analysera, av att se tillbaka på vilka beslut och gärningar det var som ledde en till just den plats man står på i dag.

Platsen får betydelse, inte bara som miljö för händelserna utan också som ett samhälle med egna drömmar, konflikter och utmaningar. Karaktärerna rör sig i världen: de befinner sig i bland annat Irland, Grekland och Australien. Den geografiska distansen till platsen där man bor och arbetar skapar fysiskt utrymme för att se konturerna av sitt eget liv tydligare. Man kanske också hittar nya sidor i sig själv, vilket Valter gör i Australien, och i takt med skogsbränderna där flammor också en gammal kärlek upp i Valters liv. Detta kan leda till att man betar sig på ett sätt man inte skulle ha gjort hemma, men om man inte kan stanna kvar, kan man alltid vända blicken hemåt.

Det räcker inte nödvändigtvis att läsa Larssons noveller en gång, texten innehåller så många lager. Det är skildrandet av de små vardagliga ögonblicken som är novellernas styrka. Tillsammans med beskrivningarna av de tankar en liten händelse kan ge upphov till placeras skildringarna in i ett sammanhang, ett sammanhang som till slut blir en människas liv. En humoristisk klang, som inte tar över utan kompletterar upplevelsen för läsaren, gör att Larssons noveller blir en läsglädje att återvända till.

CL: **Sebastian Johans** debutroman *Broarna* är ett trevligt tillskott i utvandringen. Den beskriver ålänningarna Carl och Ida-Levinas liv i New York med start under tidigt 1900-tal. Johans tecknar ett New York i ständig utveckling. Via Carl får läsaren följa med de många broar som byggs för att knyta ihop Manhattan med de andra stadsdelarna, och via Ida-Levina får man en inblick i hur det ser ut för de rika familjer som redan hunnit rota sig på andra sidan Atlanten.

Det finns en viss distans till personerna, och ro-

manen dröjer inte alltför länge vid enskilda händelser. Men det är en lättläst och intressant roman, en urban motvikt till Mobergs rurala utvandrartrilogi. Och att Johans har gjort ett gediget researcharbete, det märks.

Pseudonymen **Linnea Landelin** har också gjort sin research inför nedtecknandet av ett emigrantöde ur sin sydösterbottniska släkt, men har svårare att ge det skedda skönlitterär form. Titelpersonerna i *Henkka och Mina, en spelman och hans jordbrukarhustru* reser

till Amerika under slutet av 1800-talet, men Mina återvänder tillsammans med dottern när livet ”over there” visar sig lika svårt som hemma. När Henkka inte hörs av på flera år tyr sig Mina till den dräng hon anställt för att klara av alla sysslorna på gården, och föder en dotter till. Det är en fascinerande emigranthistoria med utförliga beskrivningar av sydösterbottniska seder och byspecifika traditioner, men den skulle ha mått bra av lite redaktörshjälp.

SA: **Tom Paxals** *Havets hjärta* består av korta men händelserika berättelser från olika hörn i världen. Paxal rör sig i så vitt skilda miljöer som S:t Petersburgs kriminella kvarter, författarresidenset Villa Biaudet i Lovisa, avdelningen för psykiatrisk vård i Borgå och ett enstjärnigt pensionat i Antalya. Berättelserna saknar ofta en kännbar intrig, snarare är det frågan om färggranna och ibland tragikomiska människooöden som får stå i centrum. Sinsemellan saknar berättelserna också en röd tråd och kronologi, men alla förenas ändå av havet som element i miljön kring berättelsen.

Vissa berättelser känns klart autobiografiska, andra rör sig i ett slags drömsk tillvaro som tillåter skeenden utöver de realistiska. Som berättare är Paxal personlig och ibland rolig, men inte nödvändigtvis helt pålitlig. Stilen är talspråklig, dagboksaktig. Anekdoter ur författarens liv knyts ihop med större tankar om aktuella samhällshändelser, både coronapandemin och en brand i en populär sommarrestaurang i Lovisa ger upphov till såväl nostalgi som melankoli hos berättarjaget.

Omslag av Nina Ulmaja.

Romantiserandet av det nostalgiska blir ändå snudd på för mycket, och leder till att man upplever att man stampar på stället. Det går inte att förneka att Paxal kommer andra människor in på skinnet, och riktigt intressant blir det när det handlar om beskrivningar av möten med människor som finns i samhällets marginaler. Men den här förmågan blir delvis förstörd av en förlegad kvinnoösyn som ofta reducerar allt kvinnligt till enbart en kommentar om ett utseende.

CL: I **Leo Löthmans** *Frihamn* får läsaren en informationstung rapport om åländskt sjöfartsliv från mitten av förra seklet. Förlegat språkbruk och dito synsätt som får håret att resa sig på läsaren trängs med aningen mer engagerande beskrivningar av till exempel familjedynamiken som uppstår när pappan är till sjöss flera år i taget.

Pappan som inte är

SA: Relationen till föräldrar är ett återkommande tema i många av de utgivna titlarna. Ett speciellt utrymme får papporna. Förutom att fadersfigurer och tankar om faderskap förekommer (kanske lite mer implicit) i romaner som Kjell Westös *Tritonus* och Peter Sandströms *Kärleken är ett tamdjur*, finns pappor i huvudrollen i flera andra romaner. Och mer explicit kan väl inte pappan bli än att han ensam får vara titeln på två romaner: Johanna Boholms *Papp* och Adrian Pereras *Pappa*. Det är ändå inget skimrande ljus som landar på papporna, utan faderskapet sätts under lupp utan utrymme för undanflykt.

Jag vrider och vänder på **Johanna Boholms** *Papp*. Eller är det *Papp* som vänder och vrider i mig? Allting som jag som läsare tar för givet om världen och litteraturen har Boholm tryckt in i ett slags press eller kvarn, och ut föds en son som redan på sin väg ut ur mamm känner ett så starkt behov av papp att han bestämmer sig för att stiga upp och gå iväg och finna papp så fort han har förlöst. Det gör han bara för att se papp upplösas, försvinna, bli

slem. Det sista som upplöses av papp är ögonen, kroppsdelen som kommer att bära berättelsen framåt.

Det är nämligen synen och rollen som iakttagare som leder sonen, en vuxen man, in till kyrkbyn och yrket som banktjänsteman. Som iakttagare av något slags verklighet får denna huvudperson ta del av brutala familjeförhållanden, död i släkten och förbjudet begär. När mörkret blir för tätt uppfinner huvudpersonen en ficklampa, när vägen blir för lång en cykel.

Hela uppfattningen om tid och rum som dimensioner kommer på skam i en läsning av *Papp*. Det pyr av ondska någonstans där nära, av likgiltighet inför brutalitet, men ursprunget och orsakssamband blir inte tydliga: en nyfödd vandrar ut ur rummet där förlossningen ägt rum, och någon annanstans löses kanske också en annan papp upp i intet. På något sätt känns allt det absurda hos Boholms icke-dimensioner ändå logiskt. Hur skulle man annars, utan att totalt vända ut och in på allt som tid och rum normalt kan beskriva, kunna förklara varför pappor inte är just det de allra mest skulle behöva vara?

Barnet i **Adrian Pereras** *Pappa* reagerar ofta psykosomatiskt i den haltande föräldrarelationen. *Pappa* kompletterar den tidigare utgivna romanen *Mamma* (2019). I *Pappa* får vi träffa en far som är väldigt mån om sin fadersroll. Efter att relationen till sonens mamma tog slut träffar fadern sin son fem timmar varje helg.

Bilden vi får av pappan Reidar är att han är taffatt, och han verkar osäker på sin roll i sonens liv. Osäkerheten försöker han kompensera genom att nästan tvångsmässigt prata om sig själv i tredje person, som "Pappa". Han söker hela tiden bekräftelse hos sonen, det faller problematiskt nog på sonen att bekräfta sin pappa i faderskapet.

Det går inte att ifrågasätta att pappan älskar sin son, men det verkar som att pappans oförmåga att upprätthålla relationer (hans romantiska förhållande till mamman Constance har avslutats redan innan

Omslag av Emma Strömberg.

romanen inleds, och under bokens gång kompliceras också pappans relation till kompisen Felix) också sätter käppar i hjulen för ett smidigt förhållande med sonen. Ändå utvecklas pappa-sonrelationen under läsningen, och i slutet finns det lite fler ljusglimtar än i början, speciellt i kommunikationen mellan dem.

Pereras berättande är lågmält, och berättelsen om den stillsamt haltande relationen rör sig på gränsen till att bli lite tradig. Intressant blir berättelsen ändå tack vare att sonens farmor, Reidars mamma,

får stort utrymme i berättelsen. Reidar besöker sin mor ofta, och går i mötet med henne in i rollen som son. Ofta pratar Reidars mor med honom om hans roll som pappa, och hur hon tycker att mamman missköter sitt moderskap. Det är just i den här kollisionen, mellan Reidars roll som pappa och den som son, som berättelsens dimension djupnar. Detaljerade gestaltningar av huvudpersonerna och hemmet som miljö hör också till romanens verkliga styrkor.

CL: Ytterligare en bok med pappatema är *Livia*, en sorgesam berättelse om en liten familj med en skrämmande far. Varsamt skildrar **Gunilla Wahlsten** lilla Livias vardag, ett konstant tassande på tå runt fadern, som dricker och betar sig aggressivt och oförutsägbart. Talande är att farsdagskortet hon tvingas pyssla ihop i skolan tillägnas "Faran". Dysfunktionalitet och medberoende som bara fortsätter och fortsätter kan vara nog så frustrerande att läsa om, men det blir också klart att det inte heller är så lätt att lämna en sådan situation. Skräcken sätter sig i Livias kropp i form av en värkande mage, ett hjärtskärande fysiskt uttryck som blir effektfullt i och med att det inte överanalyseras.

Till sist

CL: En annan mage som krånglar, eventuellt också den ett psykosomatiskt uttryck, återfinns i **Martin**

Högstrands Magen. Vad som är dröm och vad som är verklighet är upp till tolkning när maskindelar materialiserar sig i den stackars huvudpersonens bålregion. Den kafkaeska stämningen smyger sig på, plötsligt är obehaget påtagligt trots författarens stundvis sprudlande språk. Boken är samtidigt en liten lovsång till Åbo, och huvudpersonen dräller en vist omkring på stan i olika grader av vaket tillstånd. Det hela känns ändå lite väl luddigt och en smula utdraget. Kanske jag bara har tröttnat på bekymrade världsfrånvända män som flanerar runt i sina städer och tror sig föra avgörande resonemang.

SA: Vi får följa en österbottnisk familj under en period på ungefär fem år i *Prematurbabyn* av **Karin Herala**. Under de här fem åren hinner mycket hända: familjefadern Arvids syster, som har emigrerat till Amerika, kommer för första gången hem på besök efter att den stora depressionen slagit till 1929, modern Eida föder ett antal barn till familjen och hennes syster Helga adopterar en dotter. Alla händelser ramas ändå in av en tragisk händelse: Eida och Arvid får en son som föds för tidigt, och redan i början av romanen förstår vi att sonen bara lever fem år. Det är sedan händelserna under sonens levnadsår som romanen skildrar.

Det bästa i *Prematurbabyn* är den kärleksfulla stämningen tillsammans med den detaljerade ge-

staltningen av livets gång i Österbotten för ungefär hundra år sedan. Vi får ta del av hur ett hushåll med flera generationer lever efter årstiderna; än ska trasor klippas för att vävas till mattor, än ska rot-saker och bär sköras innan hösten, än ska huset och familjen själv skrubbas till jul. Familjen kryllar av fina personligheter, och persongalleriet utvidgas av några speciella byaexemplar som besöker familjen, bland annat för att fira midsommar.

Romanen är baserad på verkliga händelser, och för den egna släkten är en roman som den här guld värd. Med hjälp av en redaktör och språkgranskning hade berättelsen säkert kunnat nå långt utanför den egna kretsen, nu står ändå de språkliga bristerna och de många (slarv)felen i stavningen i vägen för en njutningsfull läsoplevelse.

CL: **Jolin Slotte** och **Heidi von Wrights** novellsamarbete *Märkligt verkligt – Verkligt märkligt* är en samling ”små historier om stora personligheter”. Många av dem har en mörk eller överraskande twist, och i viss mån hamnar boken i skuggan av Otto Donners lilla mästerverk i samma genre. von Wrights underfundiga illustrationer är en av bokens största behållningar.

SOFIE ADOLFSSON
CHRISTA LUNDSTRÖM

Ann-Luise Bertell: *Heiman*. Förlaget M.

Johanna Boholm: *Papp*. Ellips.

Ann-Sofi Carlsson: *Fyra döttrar*. Marginal.

Karin Collins: *Under isen*. Schildts & Söderströms.

Otto Donner: *De levande och alla de döda*. S & S.

Johannes Ekholm: *Planet Fun Fun*. Förlaget M.

Eva Frantz: *För han va redan dö*. Schildts & Söderströms.

Maria Grundvall: *Sommardrömmen*. Schildts & Söderströms.

Edith Hammar: *Homo Line*. Förlaget M.

Ulrika Hansson: *Jaktlaget*. Schildts & Söderströms.

Karin Herala: *Prematurbabyn*. Egen utgivning.

Martin Högstrand: *Magen*. Scriptum.

Sebastian Johans: *Broarna*. Nirstedt / litteratur.

Anna Järvinen: *Dröm natten till idag*. Förlaget M.

Nilla Kjellsson: *I rättvisans blod*. Boklund Publishing.

Michaela von Kügelgen: *Nationen*. Förlaget M.

Anders Larsson: *Ögon i mörkret*. Schildts & Söderströms.

Leo Löthman: *Frihamn*. Litorale.

Sonja Nordenswan: *A. Lena Persons hjärtehotell*. Litorale.

Tom Paxal: *Havets hjärta*. Litorale.

Adrian Perera: *Pappa*. Förlaget M.

Linnéa Landelin: *Henkka och Mina. En spelman och hans jordbrukarhustru*. Egen utgivare Kerstin Persson.

Peter Sandström: *Kärleken är ett tamdjur*. S & S.

Milja Sarkola: *Mitt kapital*. Förlaget M.

Jolin Slotte & Heidi von Wright: *Märkligt verkligt – Verkligt märkligt*. Marginal.

Josefin Sonck: *Jag måste sluta tänka på Patrik Lundgren*. Schildts & Söderströms.

Hannele Mikaela Taivassalo: *I slutet borde jag dö*. Förlaget M.

Philip Teir: *Jungfrustigen*. Schildts & Söderströms.

Gunilla Wahlsten: *Livia*. Scriptum.

Kjell Westö: *Tritonus*. Förlaget M.

Hanna Ylöstalo: *Silver*. Förlaget M.

Axel Åhman: *Klein*. Schildts & Söderströms.